

ROZDZIAŁ I

ŹRÓDŁA, ZAKRES I SYSTEMATYKA PRAWA HANDLOWEGO

Literatura: *M. Allerhand*, Kodeks handlowy. Komentarz, t. II, Bielsko-Biała 1991; *Z. Banaszczyk*, [w:] *M. Saffan* (red.), System prawa prywatnego, t. 1, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2007; *K. Bilewska, A. Chłopecki*, Prawo handlowe, Warszawa 2015; *J. Brol*, Spółki prawa handlowego, Warszawa 1993; *A. Brzozowski, W.J. Kocot, E. Skowrońska-Bocian*, Prawo cywilne. Część ogólna, Warszawa 2010; *J. Ciszewski* (red.), Polskie prawo handlowe, Warszawa 2013; *K. Kruczałak* (red.), Kodeks handlowy. Komentarz, Warszawa 1999; *K. Kruczałak* (red.), Kodeks spółek handlowych, Warszawa 2001; *W. Pyziół* (red.), Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2012; *J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ*, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2001; *E. Gniewek, P. Machnikowski* (red.), Kodeks cywilny. Komentarz, Warszawa 2013; *A. Kidyba*, Handlowe spółki osobowe, Kraków 2005; *A. Kidyba*, Prawo handlowe, Warszawa 2005; *A. Kidyba*, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz, Warszawa 2005; *A. Kidyba*, Atypowe spółki handlowe, Kraków 2006; *A. Kidyba*, Kodeks spółek handlowych, t. I, Komentarz do art. 1–300 KSH, Kraków 2013; *A. Kidyba*, Kodeks spółek handlowych, t. II, Komentarz do art. 301–633 KSH, Kraków 2013; *A. Kidyba*, Prawo handlowe, Warszawa 2013; *A. Koch, J. Napierała* (red.), Prawo spółek handlowych, Warszawa 2015; *K. Kopaczyńska-Pieczniak*, Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, Kraków 2002; *A. Michnik*, Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz, Warszawa 2013; *J.P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz*, Komentarz do kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2001; *R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski* (red.), Kodeks spółek handlowych, t. 2, Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Warszawa 2011; *M. Modrzejewska* (red.), Prawo handlowe XXI wieku. Czas stabilizacji, ewolucji czy rewolucji. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Okolskiego, Warszawa 2010; *J. Okolski, M. Modrzejewska* (red.), Prawo handlowe, Warszawa 2016; *W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss*, Prawo spółek, Bydgoszcz–Kraków 2002; *Z. Radwański* (red.), System Prawa Prywatnego, t. 2, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2008; *Z. Radwański*, Prawo cywilne – część ogólna, Warszawa 2007; *M. Rodzyńkiewicz*, Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Warszawa 2005; *S. Soltysiński* (red.), System prawa prywatnego, t. 17A i 17B, Prawo spółek kapitałowych, Warszawa 2010; *S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja*, Kodeks spółek handlowych, t. I, Komentarz do artykułów 1–150, Warszawa 2001; *S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja*, Kodeks spółek handlowych, t. II, Komentarz do artykułów 151–300, Warszawa 2002; *S. Soltysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja*, Kodeks spółek handlowych, t. IV, Komentarz do artykułów 459–633, Warszawa 2003; *J.A. Strzępka* (red.), Kodeks

spółek handlowych. Komentarz, t. I, Warszawa 2005; R. Szyszko, Prawo spółek handlowych – wybrane zagadnienia. Skrypt dla aplikantów, Warszawa 2014; S. Włodyka (red.), Prawo spółek, Kraków 1996; A.W. Wiśniewski, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. I, Warszawa 1991; A.W. Wiśniewski, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. II, Warszawa 1992; A.W. Wiśniewski, Prawo o spółkach. Podręcznik praktyczny, t. III, Warszawa 1993; S. Włodyka (red.), System prawa handlowego, t. 2, Prawo spółek handlowych, Warszawa 2012; A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, Prawo cywilne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2000.

§ 1. Definicja, cechy oraz źródła prawa handlowego

Zgodnie z przeważającym stanowiskiem przedstawianym w doktrynie prawo handlowe, należy do zespołu norm prawa prywatnego, zawierającym normy prawne, których celem jest ochrona interesu jednostek i regulacja stosunków pomiędzy nimi. Rozróżnienie prawa prywatnego i publicznego, jest negowane chociażby przez większość komentatorów systemu *common law*. Podział ten ma jednak olbrzymie znaczenie przede wszystkim przy interpretacji przepisów np. Kodeksu spółek handlowych.

W doktrynie wyróżnia się następujące, podstawowe cechy prawa handlowego:

- a) równość podmiotów gospodarczych;
- b) autonomia woli podmiotów gospodarczych;
- c) przewaga norm względnie obowiązujących;

Pamiętaj!

Wyjątek od tej zasady został ustanowiony np. w art. 38 § 2 KSH.

- d) realizacja zasad obrotu gospodarczego.

Tym samym prawo handlowe ma na celu ochronę przede wszystkim interesów prywatnych a jego normy charakteryzują się przede wszystkim równością.

Prawo handlowe nie jest jednak jednolitą dyscypliną. Zawiera zespół różnych norm. Odnoszą się przede wszystkim do przedsiębiorców i regulują obrót gospodarczy, o charakterze wewnętrznym, jak i międzynarodowym. Z wielu definicji przedstawionych w doktrynie na uwagę zasługuje przede wszystkim ta, zaproponowana przez K. Kruczalaka, który wskazał, że prawo handlowe to: „Zespół norm z natury rzeczy należących przede wszystkim do dziedziny prawa cywilnego, które regulują organizację przedsiębiorców oraz czynności handlowe między nimi oraz między przedsiębiorcami a innymi osobami w obrocie gospodarczym zarówno wewnętrznym, jak i międzynarodowym”.

Tym samym, jak słusznie wskazuje A. Kidyba wyróżnić można prawo handlowe ze względu na podmiot (przedsiębiorca) oraz przedmiot (umowy handlowe). Zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego a dokładnie art. 43¹ KC przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1 KC (często nie do końca słusznie nazywana tzw. ułomną osobą prawną), prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową. Słusznie

w doktrynie wskazuje się, że definicja z art. 43¹ KC opiera się także na dwóch kryteriach: podmiotowym (tj. przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna, której ustawa przyznała zdolność prawną) oraz funkcjonalnym (tj. prowadzi działalność gospodarczą lub zawodową). W Kodeksie cywilnym nie zawarto definicji pojęcia „działalność gospodarcza”, która istnieje np. w art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej (termin „działalność gospodarcza” jest definiowany także w innych ustawach, zwłaszcza z zakresu prawa podatkowego). Zgodnie z tym przepisem działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Tym samym w literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że działalność gospodarcza to działalność polegająca na dostawie towarów lub świadczeniu usług w sposób zarobkowy na rynku właściwym.

Pamiętaj!

Pojęcie przedsiębiorcy generalnie różni się od definicji przedmiotowej przedsiębiorstwa, czyli zespołu składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej.

Nie wchodząc w zasadniczy spór na temat definicji konsumenta, należy wskazać, iż zgodnie z definicją legalną zawartą w art. 22¹ KC jest nim osoba fizyczna, która dokonuje czynności prawnej z przedsiębiorcą niezwiązaną bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Także i ta definicja łączy kryterium podmiotowe (za konsumenta może być uważana tylko osoba fizyczna) oraz przedmiotowa (dokonuje czynności cywilnoprawnej, mającej wywołać skutek prawny w jej relacji z przedsiębiorcą i nie może ona być bezpośrednio związana z prowadzoną działalnością gospodarczą lub zawodową).

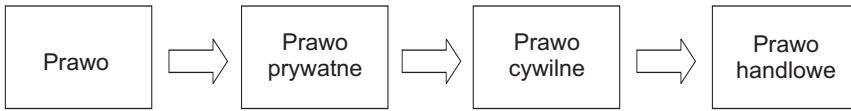
Tym samym umowy handlowe można podzielić na dwie grupy: umowy dwustronnie handlowe (obróć profesjonalny) i jednostronnie handlowe (obróć konsumencki). W tych pierwszych, po dwóch stronach przedmiotowej czynności prawnej występują osoby zajmujące się prowadzeniem działalności gospodarczej. Umowy jednostronnie handlowe to takie, w których tylko po jednej stronie umowy występuje przedsiębiorca, a po drugiej – osoba, która w zakresie dokonanej czynności nie jest przedsiębiorcą, zazwyczaj konsumentem. Przeciwnieństwem tego rodzaju umów są tzw. umowy niehandlowe, czyli umowy w których w zakresie dokonanej czynności prawnej żadna ze stron nie występuje w stosunku do siebie w charakterze przedsiębiorcy.

Pamiętaj!

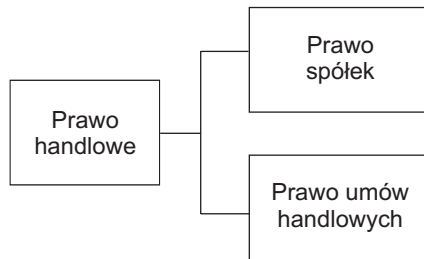
Umowa może mieć dwie strony umowy, np. gdy występuje jeden sprzedawca i jeden kupujący, ale może wystąpić także sytuacja, gdy strony są dwie, a trzy podmioty (np. dwóch kupujących i jeden sprzedawca). Możliwe jest także występowanie więcej stron umowy, jak w przypadku umowy spółki cywilnej, gdzie mogą występować trzy strony umowy, np. trzech „wspólników” spółki cywilnej.

Tym samym można wskazać następujący schemat, który podkreśla skąd wywodzi się prawo handlowe:

Z kolei prawo handlowe generalnie można podzielić na:

Źródłami prawa handlowego w znaczeniu formalnym są przede wszystkim: krajowe akty prawa stanowionego oraz międzynarodowe źródła prawa stanowionego.

Źródła prawa handlowego	
I. Krajowe prawo stanowione	II. Międzynarodowe prawo stanowione

Do pierwszej grupy można zaliczyć:

- Konstytucję RP, która reguluje w określonym zakresie podejmowanie działalności gospodarczej;
- Kodeks cywilny, który reguluje podstawowe zagadnienia dotyczące podmiotów uczestniczących w obrocie gospodarczym, ale przede wszystkim stanowi podstawę interpretacji czynności podejmowanych przez te podmioty w obrocie oraz reguluje umowy handlowe zawarte w części szczególnej zobowiązań;
- Kodeks spółek handlowych, który reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych;
- ustawy szczególne dot. działalności gospodarczych, np.: ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, Prawo upadłościowe, Prawo spółdzielcze, ustawę o obligacjach, ustawę o obrocie instrumentami finansowymi, Prawo bankowe czy chociażby Prawo prywatne międzynarodowe i szereg innych ustaw.

Natomiast do drugiej grupy można zaliczyć: Konwencję Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, Konwencję europejską o międzynarodowym arbitrażu handlowym, czy chociażby Konwencję o umowie międzynarodowego przewozu drogowego towarów (CMR).

Pamiętaj!

Szczególnie w międzynarodowym prawie handlowym istnieją także akty prawne, które nie mają mocy wiążącej *ex lege*, tj. o ich stosowaniu musi stanowić umowa lub dana czynność prawna. Przykładem takiego aktu są np. reguły Incoterms2010 inaczej Międzynarodowe Reguły Handlu, czyli zbiór międzynarodowych reguł, określających warunki sprzedaży, których stosowanie jest szeroko przyjęte na całym świecie. Reguły te dzielą koszty i odpowiedzialność pomiędzy nabywcę i sprzedawcę oraz odzwierciedlają rodzaj uzgodnionego transportu.

Należy pamiętać, że po wejściu do Unii Europejskiej Polskę obowiązują ogólne zasady dotyczące prawa europejskiego, w szczególności: prawo pierwotne, które zawiera normy wynikające z aktów założycielskich UE oraz prawo wtórne, czyli:

- i. rozporządzenia;
- ii. dyrektywy;
- iii. inne formy, w tym decyzje, zalecenie, czy chociażby opinie.

W mojej ocenie od źródeł prawa handlowego należy odróżnić akty stosowania prawa, które na gruncie tego prawa mogą stanowić: regulacje umowne, zwyczaj, orzecznictwo sądowe i wypowiedzi komentatorów.

Pamiętaj!

Zwyczaj to nie to samo, co prawo zwyczajowe, które co do zasady stanowi zespół niepisanych norm, powstających wskutek stosowania tego samego działania w czasie na tyle długim, aby w powszechnym przekonaniu stały się wiążące.

Orzecznictwo

- I. Wyrok SA w Łodzi z 20.7.2015 r., III AUa 1339/14, Legalis.

Kluczowe znaczenie dla zdefiniowania pojęcia przedsiębiorcy ma element funkcjonalny, łączący się z prowadzeniem działalności gospodarczej lub zawodowej. Ustawa wymaga bowiem, aby przedsiębiorca „prowadził” działalność gospodarczą lub zawodową. Samo stwierdzenie „prowadzi działalność” zakłada określony ciąg działań, a nie tylko pojedyncze czynności. Przedsiębiorcą jest więc tylko ten, kto wykonuje czynności powtarzalne i to w taki sposób, że tworzą one pewną całość, a nie stanowią oderwanego świadczenia czy też świadczeń określonych rzeczy lub usług. Tylko jeżeli takie działania mają charakter gospodarczy lub zawodowy istnieją podstawy do uznania, że podmiot podejmujący je jest przedsiębiorcą.

- II. Wyrok SN z 22.8.2003 r., I PK 284/02, OSNP 2004, Nr 17, poz. 297.

Pracodawcą (art. 3 KP) jest przedsiębiorca, który jako osoba fizyczna prowadzi działalność na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, nie zaś prowadzone przez niego przedsiębiorstwo jako zorganizowany zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej (art. 55¹ KC).

III. Wyrok SA w Warszawie z 28.4.2015 r., VI ACa 775/14, Legalis.

Definicja konsumenta dająca się wyinterpretować z art. 22¹ KC zawiera cztery elementy. Po pierwsze, konsumentem może być tylko osoba fizyczna, po drugie, musi ona dokonywać czynności prawnej, po trzecie, czynność ta pozostaje w określonej relacji z rolą społeczną tej osoby, a po czwarte, adresatem oświadczenia woli jest przedsiębiorca. Zróżnicowanie sytuacji prawnej dwóch specjalnych kategorii podmiotów obrotu cywilnoprawnego, a mianowicie konsumentów i przedsiębiorców, tylko z formalnoprawnego punktu widzenia nie jest zgodne z metodą cywilnoprawną, która stawia na pierwszym miejscu właśnie równorzędną pozycję uczestników tego obrotu. W istocie jednak znacznie silniejsza pozycja ekonomiczna oraz społeczna i organizacyjna przedsiębiorcy wymaga zapewnienia konsumentowi równorzędności materialnej, rzeczywistej, dającej mu niezbędne „wyprzedzenie” (handicap) w relacjach z przedsiębiorcą.

IV. Wyrok SA w Szczecinie z 28.8.2012 r., I ACz 399/12, Legalis.

Osoba fizyczna, by stać się konsumentem powinna nawiązać relacje prawne z podmiotem prowadzącym działalność gospodarczą. W przypadku pojęcia konsumenta nie chodzi o cechę własną osoby fizycznej, a analizę stosunku zobowiązaniowego, z jakiego dochodzi ona roszczenia. O tym, czy podmiot jest konsumentem, czy też nie decyduje to, z kim wchodzi w relacje i jaki mają one charakter.

V. Wyrok SA w Warszawie z 26.1.2016 r., I ACa 612/15, niepubl.

- i. Obecnie przyjmuje się, że konsument to nie jest osoba nieświadoma, którą należy zawsze chronić w kontaktach z profesjonalistą, jakim jest bank, lecz uznaje się model konsumenta, jako osoby dobrze poinformowanej, uważnej i działającej racjonalnie, a więc dbającej o własne interesy.
- ii. Doradca klienta jest osobą wyznaczaną przez bank, której nie łączy z klientem żaden stosunek obligacyjny.

§ 2. Prawo handlowe a prawo cywilne

Prawo handlowe stanowi dział prawa cywilnego, które z kolei jest zaliczane do prawa prywatnego. Na ziemiach Polski podstawowym aktem prawnym, który regulował stosunki gospodarcze było rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy. Akt ten stanowił podstawę polskiego prawa prywatnego, aczkolwiek zawierał on przepisy, które dotyczyły wyłącznie czynności handlowych. Różniły się one od przepisów generalnie przyjętych w obrocie powszechnym. Tym sposobem zaczęto wyróżniać tzw. dualistyczną koncepcję regulacji stosunków majątkowych. Obrót powszechny był regulowany przez normy prawa cywilnego a gospodarczy przez normy prawa handlowego.

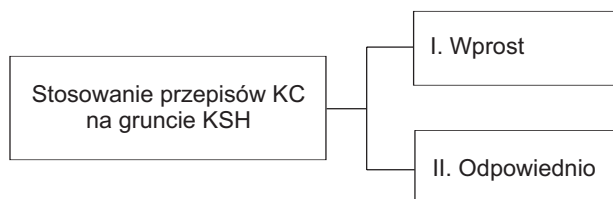
Z dniem 1.6.1965 r. utraciły moc postanowienia zawarte w II księdze Kodeksu handlowego. W tym samym czasie weszła w życie ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny, który spowodował, że zakres regulacji dla obrotu gospodarczego był także regulowany normami prawa cywilnego. Tym samym dualistyczna koncepcja regulacji stosunków majątkowych została zastąpiona koncepcją jedności prawa cywilne-

go, która w systemie *common law* nazywana jest jako *satellite codification*. Zgodnie z tą metodą, Kodeks cywilny zawiera naczelne zasady lub normy (stanowi w rozumieniu niektórych komentatorów *common law* w pewnym sensie „planetę główną”), które są następnie uzupełniane przez te obowiązujące w prawie handlowym (w rozumieniu niektórych komentatorów *common law* w pewnym sensie stanowią „satelity krążące wokół głównej planety”). Nie oznacza to jednak negacji podziału na prawo cywilne i prawo handlowe. Pomimo uchwalenia Kodeksu cywilnego, prawo handlowe jest regulowane m.in. przez Kodeks spółek handlowych, który został uchwalony w dniu 15.9.2000 r., ostatecznie uchylił większość pozostałych przepisów Kodeksu handlowego. Tym samym prawo handlowe stanowi samodzielną dyscyplinę prawną, ale nie stanowi odrębnej gałęzi prawa, jak prawo cywilne.

Prawo handlowe reguluje generalnie organizację przedsiębiorców oraz dokonywane przez nich czynności handlowe w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Normy prawa handlowego mogą być stosowane więc jedynie przy uwzględnieniu tych, wynikających z Kodeksu cywilnego. Nie oznacza to jednak dolnego charakteru stosowania norm prawa cywilnego w stosunkach gospodarczych, o czym najlepiej świadczy zawarta w art. 2 KSH zasada ograniczonej autonomii prawa spółek handlowych.

Artykuł 1 KSH stanowi, że ustawa reguluje tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych. Zgodnie z § 2 tego przepisu spółkami handlowymi są: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna. Co jednak niezmiernie istotne zgodnie z art. 2 KSH w sprawach określonych w art. 1 § 1 nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. Jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej, przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio. Tym samym można przedstawić następujący schemat stosowania norm prawa cywilnego:

Pamiętaj!

KSH nie reguluje kwestii związanych ze spółką cywilną. Normy dla niej właściwe zostały zawarte w KC.

Przesłankami stosowania Kodeksu cywilnego wprost, jak wskazuje *K. Bilewska* oraz *A. Chłopecki* są:

- a) brak regulacji negatywnej, która wyłącza zastosowanie przepisów KC (dla przykładu art. 252 KSH, który wyłącza w określonym zakresie zastosowanie art. 58 § 1 KC);

Pamiętaj!

W doktrynie występuje spór, czy na podstawie art. 2 stosuje się, w zakresie oceny ważności uchwał podejmowanych w spółkach handlowych, art. 58 § 1 KC w części statuującej nieważność czynności prawnej dokonanej w celu obejścia ustawy oraz art. 58 § 2 KC, wprowadzający nieważność czynności prawnej sprzecznej z zasadami współżycia społecznego.

- b) brak uregulowania danej kwestii przez KSH (dla przykładu problematyka pełnomocnictwa, regulowanego przez przepisy KC);
- c) brak przesłanek usprawiedliwiających wypełnienie luki przy wykorzystaniu innych przepisów ustawy – Kodeks spółek handlowych w drodze analogii – *analogia legis*. (Przyjmuje się, pomimo różnych zdań w doktrynie, że generalnie w przypadku spółek osobowych stosowanie analogii jest dopuszczalne w pełnym zakresie, zaś w przypadku spółek kapitałowych może być stosowana w ograniczonym zakresie, aczkolwiek wyłącza się możliwość stosowania przepisów o spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w sprawach nieuregulowanych w spółce akcyjnej).

Pamiętaj!

Analogia legis generalnie oznacza analogię z przepisu prawa, w której określa się skutki prawne stanu faktycznego przez prawo nieuregulowanego poprzez odwołanie się do przepisu prawa, jaki normuje podobny do niego stan faktyczny. Należy ją odróżniać od *analogi iuris*, czyli analogia z ducha (istoty) prawa.

Przesłankami stosowania odpowiednio przepisów Kodeksu cywilnego są:

Pamiętaj!

Jak wskazuje *J. Nowacki*, odpowiednie stosowanie przepisów, nie jest czynnością jednorodną, bo zdarzają się tu, co najmniej trzy grupy przypadków, tj. takie które: bez żadnych zmian (modyfikacji) są stosowane do drugiego zakresu odniesienia; będą doń stosowane z pewnymi zmianami, oraz nie mogą być i nie bywają stosowane do drugiego zakresu odniesienia, głównie ze względu na ich bezprzedmiotowość bądź sprzeczność z przepisami ustanowionymi dla tych stosunków, do których mają one być stosowane odpowiednio.

właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej tego wymaga (jak wskazuje *W. Pyziół* art. 2 KSH nie zawiera żadnej wskazówki, co do tego, jak należy rozumieć pojęcie właściwości (natury) stosunku spółki handlowej). Z pewnością nie jest to określenie tożsame z pojęciem właściwości (natury) stosunku prawnego, o którym mowa w przepisie art. 353¹ KC (w tym ostatnim przepisie chodzi o wyznaczenie granic tzw. swobody umów). Określenie właściwości (natury) stosunku prawnego spółki handlowej jest zadaniem doktryny i orzecznictwa, przy czym może mieć ono praktyczny walor jedynie w odniesieniu do konkretnego typu spółki handlowej. Należy także dodać, że właściwość (natura) stosunku prawnego oznacza

konstytutywne, naczelne cechy, którymi charakteryzuje się stosunek prawny danej spółki handlowej. Słusznie wskazuje *J. Jacyszyn*, że badanie natury stosunku prawnego spółki handlowej powinno być dokonane na podstawie obowiązujących przepisów, a przede wszystkim ich możliwych i realnych do przeprowadzenia powiązań).

Pamiętaj!

W spółce akcyjnej obowiązuje tzw. zasada surowości statutu (art. 304 § 3 i 4 KSH), zgodnie z którą statut S.A. może zawierać postanowienia odmienne od tych zawartych w KSH tylko w przypadku gdy:

- (1) ustawa wprost na to zezwala (nie można więc tego domniemywać);
- (2) ustawa nie reguluje danej kwestii w sposób wyczerpujący;
- (3) przewidywane dodatkowe postanowienie nie jest sprzeczne z:
 - (a) naturą spółki akcyjnej,
 - (b) dobrymi obyczajami.

W doktrynie toczy się spór, czy odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego do sfery prawnej objętej zakresem normowania Kodeksu spółek handlowych dotyczy np. przepisów Kodeksu cywilnego o wadach oświadczeń woli (art. 82–88 KC) w przedmiocie nieważności uchwał spółek kapitałowych.

Stosowanie do przepisów KC jest więc zagadnieniem złożonym. Można więc wyróżnić pewne regulacje, które znajdują zastosowanie na podstawie art. 2 KSH. Są nimi m.in. przepisy dotyczące:

- 1) organizacji i funkcjonowania osób prawnych i jednostek organizacyjnych (art. 33–43 KC);
- 2) tzw. prawa firmowego (43¹–43¹⁰ KC);
- 3) przedsiębiorstwa oraz jego zbycia (55¹–55⁴ KC);
- 4) czynności prawnych (w szczególności art. 57 oraz w określonym zakresie art. 58 KC);
- 5) formy czynności prawnych (w szczególności art. 75¹ KC);
- 6) warunku (art. 89–92 KC);
- 7) terminu (art. 110–116 KC);
- 8) prokury (art. 109¹–109⁹ KC).

Pamiętaj!

Spory w doktrynie budzi możliwość odpowiedniego stosowania do wadliwych aktów organów (art. 39 KC) przepisów o potwierdzaniu umów zawartych przez rzekomego pełnomocnika (art. 103 § 1 KC), którą to najpierw dopuścił SN, po czym jednak ją zanegował.

Orzecznictwo

1. Wyrok SN z 4.3.2015 r., IV CSK 378/14, Legalis.

Artykuł 189 KPC znajdujący się wśród przepisów o postępowaniu cywilnym, odnosi się do skutków o charakterze materialno-prawnym i może zostać zastosowany nawet w razie wskazywania przez stronę art. 252 KSH jako przepisu, który uważa ona za możliwy do zastosowania przez analogię. Przepisów dotyczących wadliwości uchwał zgromadzenia

wspólników (akcjonariuszy) nie należy stosować w razie wadliwości uchwał innych organów spółek, tylko na podstawie art. 2 KSH stosować przepisy ogólne o czynnościach prawnych według kodeksu cywilnego.

II. Wyrok SN z 7.8.2014 r., II CSK 740/13, Legalis.

Czynność prawna zobowiązująca do przeniesienia prawa na rzecz spółki w organizacji może wywołać zarazem skutek rozporządzający, przy spełnieniu przesłanek z art. 155 § 1 KC w zw. z art. 2 KSH. Zgodnie z art. 11 § 1 KSH spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji posiada zdolność prawną – co przekłada się m.in. na możliwość nabywania przez nią praw we własnym imieniu.

III. Wyrok SN z 7.2.2013 r., II CSK 300/12, OSNC 2013, Nr 7–8, poz. 98.

Przepis art. 58 § 3 KC w zw. z art. 2 KSH ma odpowiednie zastosowanie w sprawach o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej (art. 425 § 1 KSH).

IV. Wyrok SN z 27.2.2009 r., II CSK 509/08, Legalis.

Na tle umowy założycielskiej spółki komandytowej pojawia się zagadnienie dotyczące formy podejmowanej uchwały o udzieleniu pełnomocnictwa do jej zawarcia. Kodeks spółek handlowych nie zawiera regulacji tej kwestii. Oznacza to, że należy poprzez art. 2 KSH sięgnąć do unormowań zawartych w Kodeksie cywilnym, w szczególności do art. 99 KC, który znajduje tu zastosowanie wprost, gdyż nie sprzeciwia się temu właściwość (natura) stosunku spółki. Dodać można, że ta reguła dotyczy wszystkich wypadków, w których Kodeks spółek handlowych wymaga formy aktu notarialnego dla umowy spółki handlowej.

V. Wyrok SN z 29.11.2001 r., V CKN 536/00, Legalis.

Do umowy zbycia udziału w spółce z o.o. zawartej bezwarunkowo, mimo zastrzeżonego dla wspólników prawa pierwszeństwa nabycia udziału, możliwe jest odpowiednie stosowanie art. 59 KC.

VI. Wyrok SN z 26.9.2008 r., V CSK 91/08, OSNC 2009, Nr A, poz. 24.

Umieszczenie uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy w załączniku do protokołu sporządzonego przez notariusza stanowi naruszenie bezwzględnie obowiązujących przepisów o formie czynności prawnej (art. 421 § 1 KSH oraz art. 73 § 2 KC w związku z art. 2 KSH).

VII. Wyrok SN z 6.4.2016 r., IV CSK 403/15, OSG 2016, Nr 8, poz. 71.

Zdarzeniem prawnym stanowiącym podstawę cesji może być umowa (akt założycielski) spółki kapitałowej, gdy przedmiotem aportu wspólnika są wierzytelności. Podnosi się, że w sprawach określonych w art. 1 § 1 KSH, nieuregulowanych w ustawie, zgodnie z art. 2 KSH stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego wprost, a jeżeli wymaga tego właściwość stosunku prawnego spółki handlowej odpowiednio. Z tych względów art. 510 § 1 KC ma zastosowanie do umowy spółki z o.o., której zawarcie prowadzi do powstania spółki z o.o. w organizacji, jako podmiotu prawa – jednostki organizacyjnej nie mającej osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 11 w zw. z art. 161 KSH). Z art. 2 zdanie drugie KSH w zw. z art. 510 § 1 KC wynika, że w chwili zawarcia umowy spółki z o.o. (jako innej umowy o podwójnym skutku w rozumieniu art. 510 § 1 KC) na powstałą wskutek tej czynności prawnej spółkę z o.o. w organizacji przejdą wierzytelności wnoszone tytułem wkładu. Inaczej regulowane jest następstwo prawne po spółce z o.o. w organizacji. Taka spółka

może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe oraz zaciągać zobowiązania. Zgodnie z art. 12 KSH z chwilą wpisu do rejestru dotychczasowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji staje się spółką z ograniczoną odpowiedzialnością i podmiotem praw i obowiązków spółki w organizacji. Zasada przejścia zwana zasadą kontynuacji podmiotowej nie stanowi przekształcenia spółki w organizacji ani sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków tylko zmianę formy ustroju prawnego. Konsekwentnie zaciągnięte zobowiązania (prywatne i publiczne) zostaną przejęte przez spółkę w stosunkach wewnętrznych dopiero wtedy, gdy potwierdzi ona dokonanie czynności na zgromadzeniu wspólników (art. 13 w zw. z art. 161 § 3 KSH), a w stosunkach zewnętrznych wobec wierzycieli spółki w organizacji osoby, które ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania takiej spółki, pozostają w dalszym ciągu odpowiedzialne razem ze spółką zarejestrowaną do czasu ich wygaśnięcia. Wskazany przepis dotyczy jedynie zobowiązań w znaczeniu długów, zatem kontynuacja w zakresie wierzytelności nie wymaga dalszych czynności. O przejściu tych praw względnych decyduje wpis do rejestru przedsiębiorców.

§ 3. Przedsiębiorca (firma, prokura, rejestr)

I. Firma

Firma jest oznaczeniem przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą (art. 43² § 1 KC). Jest ona prawem podmiotowym bezwzględnym, które charakteryzuje się określonymi zasadami, w tym w przedmiocie tworzenia firmy.

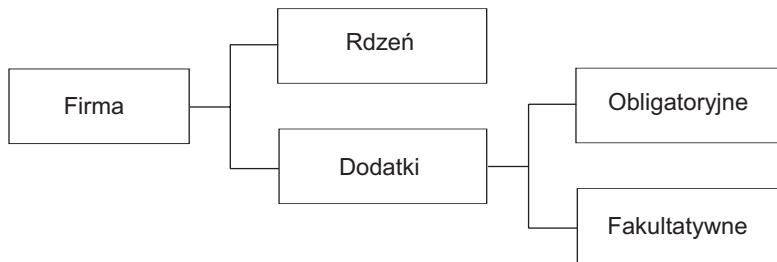
Jak wskazuje, *P. Nazaruk* funkcje firmy polegają przede wszystkim na indywidualizacji przedsiębiorcy jako podmiotu praw i obowiązków, dlatego odgrywa ona dla przedsiębiorcy rolę podobną do tej, jaką dla człowieka odgrywa jego nazwisko. Funkcja indywidualizująca (identyfikacyjna, odróżniająca) przedsiębiorcę jest podstawową funkcją firmy. Oprócz tego firma może pełnić także inne funkcje, w szczególności: informacyjną, reklamową oraz budowania wizerunku przedsiębiorcy. Firmę ujawnia się we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Pamiętaj!

Firmę przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną rejestruje się w ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez gminę właściwą dla miejsca zamieszkania takiej osoby. Firmy przedsiębiorców podlegających obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy. Obowiązku ujawnienia firmy we właściwym rejestrze nie muszą spełniać indywidualni rolnicy, ogrodnicy, sadownicy, hodowcy, rybacy (śródlądowi), prowadzący działalność agroturystyczną itp., którym na gruncie przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej odmawia się statusu przedsiębiorców.

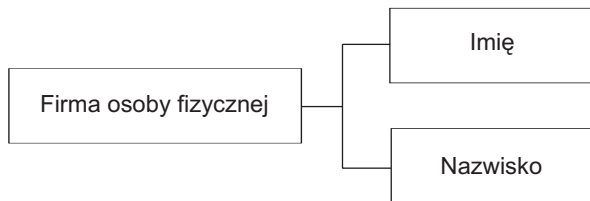
Firma składa się z korpusu (rdzenia) firmy oraz dodatków. Dodatki z kolei można podzielić na te fakultatywne oraz obligatoryjne.

Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych (art. 43² § 1 KC).

Pamiętaj!

Należy odróżniać firmę od nazwy przedsiębiorstwa. Ten drugi termin oznacza składnik materialny przedsiębiorstwa.

Przykłady:

1. Kancelaria Radcy Prawnego Mateusz Drózdź (Korpus – Mateusz Drózdź, Dodatek – Kancelaria Radcy Prawnego).
2. Usługi hydrauliczne Kowalex Jan Kowalski (Korpus – Jan Kowalski, Dodatek – Usługi hydrauliczne Kowalex).

Firmą osoby prawnej jest jej nazwa. Firma zawiera określenie formy prawnej osoby prawnej, które może być podane w skrócie, a ponadto może wskazywać na przedmiot działalności, siedzibę tej osoby oraz inne określenia dowolnie obrane (art. 43⁵ § 1 KC). Przedsiębiorca może posługiwać się skrótem firmy. Firma osoby prawnej może zawierać nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeżeli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy. Umieszczenie w firmie nazwiska albo pseudonimu osoby fizycznej wymaga pisemnej zgody tej osoby, a w razie jej śmierci – zgody jej małżonka i dzieci.

Pamiętaj!

Należy odróżniać firmę od znaku towarowego. Dla przykładu znak towarowy to „Orange”, ale firma tego przedsiębiorcy to „Orange Polska Spółka Akcyjna”.

Zmiana firmy wymaga ujawnienia w rejestrze. W razie przekształcenia osoby prawnej można zachować jej dotychczasową firmę z wyjątkiem określenia wskazującego formę prawną osoby prawnej, jeżeli uległa ona zmianie. To samo dotyczy przekształcenia spółki osobowej.

Przykład: Przed przekształceniem firma spółki brzmiała Cuprum-Med sp. z o.o. Po przekształceniu spółki z ograniczoną w spółkę akcyjną, firma powinna brzmieć – Cuprum-Med spółka akcyjna.

Firma oddziału osoby prawnej zawiera pełną nazwę tej osoby oraz określenie „oddział” ze wskazaniem miejscowości, w której oddział ma siedzibę (art. 43⁶ KC).

Przykład: Cuprum-Med sp. z o.o. oddział we Wrocławiu.

Przy tworzeniu firmy osoby prawnej bardzo często należy stosować przepisy KC i dodatkowo odpowiednie przepisy poszczególnych ustaw. Dla przykładu poszczególne regulacje są zawarte w KSH:

Pamiętaj!

Reguły te znajdują także zastosowanie do tzw. „ułamnych osób prawnych”.

- a) sp.j. – art. 24 KSH;
- b) sp.p. – art. 90 KSH;
- c) sp.k. – art. 104 KSH;
- d) S.K.A. – art. 127 KSH;
- e) sp. z o.o. – art. 160 KSH;
- f) S.A. – art. 305 KSH.

Pamiętaj!

Istnieją także inne ograniczenia w zakresie tworzenia firmy wynikające z innych ustaw szczególnych. Dla przykładu oznaczenia „bank” nie może używać inna spółka niż tylko prowadząca działalność bankową w rozumieniu przepisów prawa bankowego.

W spółkach handlowych rdzeń (korpus) firmy powinien zawierać:

- a) w sp.j. – nazwiska lub firmy jednego lub kilku wspólników;
 - b) w sp.p. – nazwiska jednego lub kilku partnerów;
 - c) w sp.k. – nazwiska lub firmy jednego lub kilku komplementariuszy;
- Dodatkowo, jeżeli komplementariuszem w sp.k. jest osoba prawna, firma powinna zawierać pełne brzmienie firmy (nazwy) tej osoby prawnej z dodatkowym oznaczeniem „spółka komandytowa”. Nie wyklucza to zamieszczenia nazwiska komplementariusza, który jest osobą fizyczną. Nazwisko/firma ko-

mandytariusza nie może być zamieszczona w firmie spółki. W przypadku zamieszczenia nazwiska lub firmy (nazwy) komandytariusza w firmie spółki, komandytariusz ten odpowiada wobec osób trzecich tak, jak komplementariusz (art. 104 § 3–4 KSH).

Pamiętaj!

W praktyce występują wątpliwości, czy skrót osoby prawnej – komplementariusza może być także wyrażony w firmie w formie skrótu.

- d) w S.K.A. – nazwiska lub firmy jednego lub kilku komplementariuszy; Dodatkowo, jeżeli komplementariuszem S.K.A. jest osoba prawna, firma spółki powinna zawierać pełne brzmienie firmy (nazwy) tej osoby prawnej z dodatkowym oznaczeniem „spółka komandytowo-akcyjna”. Nie wyklucza to zamieszczenia nazwiska komplementariusza, który jest osobą fizyczną. Nazwisko albo firma (nazwa) akcjonariusza nie może być zamieszczane w firmie spółki. W przypadku zamieszczenia nazwiska albo firmy (nazwy) akcjonariusza w firmie spółki akcjonariusz ten odpowiada wobec osób trzecich tak, jak komplementariusz (art. 127 § 3–4 KSH);
- e) w spółce z o.o. – dowolnie obraną nazwę bądź imię i nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeśli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy;
- f) w spółce akcyjnej dowolnie obraną nazwę bądź imię i nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeśli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy.

Przykłady:

1. Cuprum-Med sp. z o.o. (Korpus – Cuprum-Med, dodatek obligatoryjny wyrażony skrótem – sp. z o.o.).
2. KGHM Spółka Akcyjna (Korpus – KGHM, dodatek obligatoryjny – Spółka Akcyjna).
3. KGHM International Spółka Akcyjna (Korpus – KGHM, dodatek fakultatywny – International, dodatek obligatoryjny – Spółka Akcyjna).

W przypadku utraty członkostwa przez wspólnika, którego nazwisko było umieszczone w firmie, spółka może zachować w swej firmie nazwisko byłego wspólnika tylko za wyrażoną na piśmie jego zgodą, a w razie jego śmierci – za zgodą jego małżonka i dzieci. Regułę tę stosuje się odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej osoby fizycznej przez inną osobę fizyczną będącą jej następcą prawnym (art. 43⁸ § 1 oraz § 2 KC).

Zgodnie z art. 43⁸ § 3 KC kto nabywa przedsiębiorstwo, może je nadal prowadzić pod dotychczasową nazwą. Powinien jednak umieścić dodatek wskazujący firmę lub nazwisko nabywcy, chyba że strony postanowiły inaczej.

Pamiętaj!

W tym przypadku nie chodzi o nabycie firmy, ale przedsiębiorstwa. Firma nie wchodzi w skład przedsiębiorstwa i nie może być zbyta ani wraz z nim, ani samodzielnie.

Przykład: Cuprum-Med sp. z o.o. posiadało przedsiębiorstwo Buddrox. Spółka ta sprzedała je Janowi Kowalskiemu. Generalnie więc przedsiębiorstwo może nazywać się Jan Kowalski Buddrox.

Pamiętaj!

W takiej sytuacji jest to uprawnienie nabywcy, a nie jego obowiązek.

Należy także pamiętać, że zgodnie z art. 43¹⁰ KC przedsiębiorca, którego prawo do firmy zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, naprawienia na zasadach ogólnych szkody majątkowej lub wydania korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia. Katalog środków ochrony firmy jest zamknięty. Nie ma wśród nich roszczenia o zadośćuczynienie. Prawo do firmy wygasa z chwilą wykreślenia przedsiębiorcy z ewidencji, a więc wraz z ustaniem bytu prawnego przedsiębiorcy.

Pamiętaj!

Artykuł 43¹⁰ KC, podobnie jak art. 24 KC, przyjmuje domniemanie bezprawności naruszenia dobra podlegającego ochronie. Tym samym zwalnia on przedsiębiorcę od udowodnienia bezprawności zachowania sprawcy i przerzuca na pozwanego ciężar wykazania, że nie działał bezprawnie.

W przepisach Kodeksu cywilnego ustawodawca określił ogólne zasady tworzenia, używania i ochrony firmy, składające się na tzw. zasady prawa firmowego. *Andrzej Kidyba* wskazuje, że katalog tych zasad obejmuje:

Pamiętaj!

Jak wskazuje *J. Szwaja*, brzmienie firmy nie może naruszać ogólnych zasad porządku prawnego, wyrażonych w art. 5 i 58 KC, tzn. nie może być sprzeczne z prawem, z jej społeczno-gospodarczym przeznaczeniem oraz zasadami współżycia społecznego.

- 1) zasadę wyłączności (odrębności) firmy (art. 43³ KC). Firma powinna odróżniać się dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku;

Pamiętaj!

Przesłanka ta wzbudza w doktrynie i praktyce wiele wątpliwości. Przyjmuje się, że chodzi w szczególności o rynek wyznaczony na podstawie kryterium geograficznego, przedmiotowego oraz czasowego.

- 2) zasadę prawdziwości firmy (art. 43³ KC). Używana przez przedsiębiorcę firma winna być zgodna z rzeczywistym stanem faktycznym i prawnym. Firma nie może wprowadzać w błąd;
- 3) zasadę jedności firmy (art. 43⁵ KC). Przedsiębiorca może używać tylko jednej firmy;
- 4) zasadę jawności (notyfikacji) firmy (art. 43² § 2 i art. 43⁷ KC). Firma winna być dostępna dla uczestników obrotu w związku z czym podlega ona obowiązkowi ujawnienia we właściwym rejestrze także w razie jej zmiany;

- 5) zasadę ciągłości (kontynuacji) firmy (art. 43⁷ i 43⁸ KC). Pomimo określonych zmian przedsiębiorca może prowadzić firmę pod tą samą nazwą;
- 6) zasadę niezbywalności firmy (art. 43⁹ KC). Firma nie może być zbyta.

Orzecnictwo

- I. Wyrok SA w Katowicach z 14.3.2006 r., I ACa 2057/05, OSAK 2006, Nr 3, poz. 1.
W przepisie art. 43¹⁰ KC firma uzyskała samodzielną, autonomiczną ochronę, oderwaną od roszczeń określonych w art. 24 KC. Przepis ten zatem wyłącza stosowanie w szczególności art. 24 § 1 zdanie drugie, co oznacza, że uprawniony przedsiębiorca nie może żądać zadośćuczynienia, a służy mu roszczenie odszkodowawcze na zasadach ogólnych albo o wydanie korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia firmy (...). Tym samym powództwo o zapłatę zadośćuczynienia nie znajduje podstawy prawnej i podlegać musi oddaleniu.
- II. Wyrok SN z 14.6.1988 r., II CR 367/87, OSP 1990, z. 9, poz. 328.
Między znakiem towarowym a nazwą przedsiębiorstwa (firmą), jak również między gospodarczymi i prawnymi funkcjami obu tych instytucji występują istotne różnice. O ile znak towarowy służy do odróżniania określonych rodzajów towarów pochodzących z określonego przedsiębiorstwa, to nazwa (firma) indywidualizuje przedsiębiorstwo w obrocie prawnym.
- III. Orzeczenie SN z 3.3.1936 r., II C 2564/35, OSNC 1936, Nr 10, poz. 396.
Dodatki do firmy spółki z o.o., oznaczające pokrewieństwo wspólników, powinny odpowiadać prawdzie; niedopuszczalny zatem jest dodatek w firmie wyrazu „bracia”, jeżeli wspólnicy nie są braćmi.
- IV. Wyrok SA w Katowicach z 31.8.2007 r., V ACa 427/07, niepubl.
 1. W przypadku stwierdzenia czynu nieuczciwej konkurencji określonego w art. 5 ZNKU (lub w art. 3 jako normie generalnej) uprawnionemu służyć określone – roszczenia przewidziane w art. 18 cyt. ustawy. Nie oznacza to jednak, że ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji kształtuje prawa przedmiotowe przedsiębiorcy do firmy (oznaczenia przedsiębiorstwa). Prawa te uregulowane są w przepisach art. 43²–43¹⁰ KC.
 2. Funkcje firmy – indywidualizacja przedsiębiorcy, jego identyfikacja w obrocie gospodarczym, funkcja reklamowa oznacza, iż firma jest dobrem, któremu przyznana została ochrona a zatem jest prawem podmiotowym przedsiębiorcy skutecznym *erga omnes* i powstaje z chwilą jej wpisania do ewidencji działalności gospodarczej, w każdym razie z chwilą użycia firmy po raz pierwszy w obrocie gospodarczym.
- V. Wyrok SN z 9.12.2011 r., III CSK 120/11, Legalis.
Pojęcie przedsiębiorstwa konkurencyjnego należy rozumieć szeroko. Używanie przez firmę takiego samego oznaczenia, jak ma inna firma, to wprowadzanie w błąd klienta co do tożsamości przedsiębiorstwa.
- VI. Wyrok SA w Katowicach z 11.6.2012 r., V ACa 255/12, OSA 2013, Nr 7, poz. 17.
 - i. Prawo do firmy ma charakter nie tylko osobisty jako prawo do niezbywalnego oznaczenia podmiotu prawa służącego do jego identyfikacji w obrocie gospodarczym. Z chwilą, gdy nazwisko osoby fizycznej staje się częścią firmy przedsiębiorcy zaczyna pojawiać się majątkowy charakter tego dobra.

- ii. Firma jest tworzona z oznaczeń stanowiących dobra osobiste podmiotów prawa cywilnego, chronione na podstawie art. 24 KC. Z chwilą jednak, gdy dobra te służące oznaczeniu przedsiębiorcy przeistaczają się w jego firmę, ochrona tych dóbr dokonywa się na podstawie art. 43¹⁰ KC i wyłączone jest stosowanie art. 24 KC. Wyłączenie stosowania art. 24 KC oznacza, że w przypadku naruszenia prawa do firmy przedsiębiorcy służą jedynie roszczenia określone w art. 43¹⁰ KC. W katalogu tych roszczeń nie jest wymienione roszczenie (przewidziane w art. 24 KC) o zapłatę odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny.
- iii. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na podstawie umowy spółki cywilnej określają nazwę tej spółki przez wskazanie imion i nazwisk wspólników (ewentualnie dodatkowo innych określeń wskazujących na przedmiot działalności), to w istocie upoważniają się wzajemnie do używania swojej firmy (imienia i nazwiska). Wówczas przedsiębiorcy posługując się takim oznaczeniem używają kilku firm na oznaczenie działalności gospodarczej.
- iv. Po dniu rozwiązania spółki cywilnej wspólne używanie firmy przez wspólników utraciło swoją podstawę prawną. Dalsze funkcjonowanie w obrocie takiego oznaczenia byłoby naruszeniem obowiązku wynikającego z art. 43³ § 2 KC.

II. Prokura

Prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa (art. 109¹ § 1 KC).

Pamiętaj!

Istnieją w doktrynie wątpliwości, czy prokury może udzielić przedsiębiorca będący osobą fizyczną.

Prokury może udzielić tylko przedsiębiorca podlegający wpisowi do rejestru przedsiębiorców. Zakresem prokury jest objęte umocowanie do czynności sądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Prokura powinna być pod rygorem nieważności udzielona na piśmie. W związku z tym niezachowanie formy pisemnej powoduje nieważność udzielenia prokury (art. 73 § 1 KC). Na podstawie art. 109² § 1 zd. 2 KC do udzielenia prokury nie stosuje się art. 99 § 1 KC. Oznacza to, że jeżeli zakres umocowania prokurenta obejmuje dokonywanie czynności prawnych, dla ważności których wymagana jest szczególna forma, nie ma zastosowania wymóg udzielenia prokury w tej właśnie formie.

Pamiętaj!

Wyłączone jest udzielenie prokury dla spółki w likwidacji.

Udzielenie prokury jest jednostronną czynnością prawną.

Prokurentem może być jedynie osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych. Prokura nie może zostać przeniesiona. Prokurent może jednak ustanowić pełnomocnika do poszczególnej czynności lub pewnego rodzaju czynności.

Pamiętaj!

Art. 100 KC dopuszcza udzielenie pełnomocnictwa (nawet ogólnego) osobie mającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Większość przedstawicieli doktryny przyjmuje, że przez pojęcie nieprzenoszalności prokury należy rozumieć także zakaz udzielenia dalszych prokur dla przedsiębiorcy (prokury substytucyjnej).

Tym samym prokura różni się od typowego pełnomocnictwa m.in. tym, że:

- 1) pełnomocnictwa może udzielić osoba fizyczna a prokury – przedsiębiorca;
- 2) zakres prokury jest szerszy niż pełnomocnictwo;
- 3) prokury nie można przenieść;
- 4) prokury nie można ograniczyć;

Pamiętaj!

Wyjątek stanowi prokura oddziałowa – art. 109⁵ KC.

- 5) prokurentem może być tylko osoba posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych;

Pamiętaj!

Istnieją w prawie liczne przepisy, które ustanawiają zakaz pełnienia funkcji prokurenta przez wskazane w nich osoby ze względu na pełnione funkcje bądź zajmowane stanowiska. Dla przykładu takim przepisem jest art. 4 ustawy z 21.8.1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.

- 6) prokura podlega obowiązkowi wpisowi do rejestru.

Prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców (wpis deklaratoryjny), które obejmuje umocowanie do czynności sądowych (np. do składania pozwu) i pozasądowych (np. do zawierania umów), jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

Pamiętaj!

W postępowaniach tych prokurent nie jest stroną, ale przedstawicielem przedsiębiorcy.

Do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości jest wymagane pełnomocnictwo do poszczególnej czynności (art. 109³ § 1 KC). Do dokonania czynności wskazanych w komentowanym przepisie jest konieczne pełnomocnictwo szczególne, w którego treści powinna być oznaczona czynność prawna.

Pamiętaj!

Pełnomocnictwo do dokonania wskazanych czynności wymaga zachowania tej samej formy, jaka jest potrzebna do ważności tych czynności.

